

נעשה אדם

רזא דשבת

גמ' שבת י':

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר לדעת כי אני ה' מקדשכם תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם

Raba bar Mechasia also said in the name of R. Hama b. Gorias in Rav's name: If one makes a gift to his neighbour, he must inform him [beforehand], as it is written, that ye may know that I the Lord sanctify you: It was taught likewise: That you may know that I the Lord sanctify you: The Holy One, blessed be He, said to Moses, I have a precious gift in My treasure house, called the Sabbath, and desire to give it to Israel; go and inform them.

משלי ד':ב'

כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו:

For I gave you good teaching; forsake not My instruction.

בראשית א':ל"א-ב':ג'

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צִבְאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשֵׁהוּ אֵת כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

And God saw all that He had made, and behold it was very good, and it was evening and it was morning, the sixth day. Now the heavens and the earth were completed and all their host. And God completed on the seventh day His work that He did, and He abstained on the seventh day from all His work that He did. And God blessed the seventh day and He hallowed it, for thereon He abstained from all His work that God created to do.

שמות ט"ז:ב-כ"ז

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לִקְטוֹף לֶחֶם מִשְׁנֵה שְׁנֵי הָעֶמֶר לְאֹזֶד וַיָּבֹאוּ כָּל נְשֵׂאֵי הָעֵדָה וַיָּגִידוּ לְמֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' שְׁבֹתוֹן שִׁבַּת קֹדֶשׁ לָהּ מִזֶּרֶחַ אֶת אֲשֶׁר תֹּאפּוּ אָפּוּ וְאֶת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ תִבְשְׁלוּ בַשֶּׁלֶל וְאֶת כָּל הָעֹרֹף הַזֶּה וְהַזֵּיוּ לָכֶם לְמִשְׁמַרְתּוֹ עַד הַבֹּקֶר: וַיַּזְכֵּירוּ אֹתוֹ עַד הַבֹּקֶר כֹּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרִמְזָה לֹא הָיְתָה בּוֹ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכָלוּ הַיּוֹם כִּי שִׁבַּת הַיּוֹם לָהּ הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בַשִּׂדֶּה: שְׁשֵׁת יָמִים תִּלְקֹטֶהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבַּת לָהּ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעֵם לִלְקֹט וְלֹא מָצְאוּ:

It came to pass on the sixth day that they gathered a double portion of bread, two omers for [each] one, and all the princes of the community came and reported [it] to Moses. So he said to them, That is what the Lord spoke, Tomorrow is a rest day, a holy Sabbath to the Lord. Bake whatever you wish to bake, and cook whatever you wish to cook, and all the rest leave over to keep until morning. So they left it over until morning, as Moses had commanded, and it did not become putrid, and not a worm was in it. And Moses said, Eat it today, for today is a Sabbath to the Lord; today you will not find it in the field. Six days you shall gather it, but on the seventh day [which is the] Sabbath on it there will be none [it] came about that on the seventh day, [some] of the people went out to gather [manna], but they did not find [any].

שמות כ':ח-י"א

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבֹת לְקָדְשׁוֹ: שְׁשֵׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ: וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבַּת לָהּ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלַאכָה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וּבְהִמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: כִּי

שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנֹחַ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן
בֵּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

Remember the Sabbath day to sanctify it. Six days may you work and perform all your labour, but the seventh day is a Sabbath to the Lord, your God; you shall perform no labour, neither you, your son, your daughter, your manservant, your maidservant, your beast, nor your stranger who is in your cities. For [in] six days the Lord made the heaven and the earth, the sea and all that is in them, and He rested on the seventh day. Therefore, the Lord blessed the Sabbath day and sanctified it.

שמות ל"א:ב-י"ז

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבָּתִי תִשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא
בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם: וְשַׁמְרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם
מוֹלֵלֶיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי כָּל הָעֲשִׂיָּה בָּהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מִקֶּרֶב עַמִּיהָ: שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה
מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שַׁבְתּוֹן קֹדֶשׁ לַה' כָּל הָעֲשִׂיָּה מְלָאכָה בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוֹמָת: וְשַׁמְרוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתֶם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא
לְעֹלָם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת וַיָּנַח:

The Lord spoke to Moses, saying. "And you, speak to the children of Israel and say: 'Only keep My Sabbaths! For it is a sign between Me and you for your generations, to know that I, the Lord, make you holy. Therefore, keep the Sabbath, for it is a sacred thing for you. Those who desecrate it shall be put to death, for whoever performs work on it, that soul will be cut off from the midst of its people. Six days work may be done, but on the seventh day is a Sabbath of complete rest, holy to the Lord; whoever performs work on the Sabbath day shall be put to death.' Thus shall the children of Israel observe the Sabbath, to make the Sabbath throughout their generations as an everlasting covenant. Between Me and the children of Israel, it is forever a sign that [in] six days The Lord created the heaven and the earth, and on the seventh day He ceased and rested."

רש"י פסוק יג

וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – וְאַתָּה אַתָּה אֵלֶיךָ שֶׁהַפְּקֻדָּה לְזוֹתָם עַל מַלְאכַת הַמִּשְׁכָּן אֵל יִקַּל צַעֲרָם לְדַחוֹת אֶת
הַשַּׁבָּת מִפְּנֵי אוֹתָהּ מַלְאכָה: אֲךְ אֶת שַׁבָּתִי תִשְׁמְרוּ – אֵלֶיךָ שֶׁתִּהְיוּ רְדוּפִין וְזָרִיזִין וְזָרִיזוֹת הַמַּלְאכָה שַׁבָּת אֵל
תְּדַחֵה מִפְּנֵיהֶם כָּל אֲכִין וְרָקִין מִיַּעֲוִטִין לְמַעַט שַׁבָּת מִמַּלְאכַת הַמִּשְׁכָּן: כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם – אוֹת גְּדוּלָּה
הִיא בֵּינֵינוּ שַׁבָּתִי צֶמֶס בְּהַנְחִילִי לָכֶם אֶת יוֹם מְנוּחָתִי לְמִנוּחָה: לְדַעַת – הַאוֹמוֹת זֶה כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשֶׁם:

And you, speak to the children of Israel: But [as for] you, although I have mandated you to command them [the Israelites] concerning the work of the Mishkan, do not let it seem to you that you may easily set aside the Sabbath because of that work.

Only keep My Sabbaths!: Although you will be rushed to perform the work [of the Mishkan] quickly, the Sabbath shall not be set aside because of it. All instances of *ach* and *ak* [imply limitations, i.e.,] are exclusive, to exclude the Sabbath from the work of the Mishkan.

For it is a sign between Me and you: It is a sign of distinction between us that I have chosen you, by granting you as an inheritance My day of rest for [your] rest.

to know: [So that] the nations [should know] that I, the Lord, sanctify you.

אור החיים שמות ל"א:ט"ז

... עוד ירצה על דרך אומרו (בראשית ל"ז י"א) ואביו שמר את הדבר פירוש ממתין ומצפה מתי יבא, והכונה בזה
לצוות שלא יהיה השבת כדבר טורח לצד מניעת מלאכת הרצון ומצוא החפץ אלא צריכין לשמוח בו בשלימות הרצון
וחפץ בדבר ותמיד יהיה ממתין ומצפה מתי יבא, ואומרו לעשות את השבת לשלול הכוונה כחפץ מצות השבת
למרגוע הגוף ולעונג אשר יתענג אלא לצד עשיית מצות השבת ולא לתכלית המורגשות:

The meaning of the word *veshomru* may also follow the meaning of the word in Genesis 37:11 where Jacob is described as awaiting the realisation of Joseph's dream and the word chosen by the Torah is *veshamar*. In our context the Torah means that the Sabbath should not be considered as a burden, because many activities are prohibited on that day, but that it should be eagerly awaited and looked forward to. The words *laasos es hashabbos* are designed to counter the prevailing perception that the Sabbath is a day on which one is passive, rests up and treats it as a day in which to indulge one's laziness. The basic purpose of the Sabbath is not to provide physical rest for the body but to **actively** fulfil the various commandments associated with the Sabbath.

עוד ירצה על דרך אומרו ז"ל (יומא פ"א) שצריך להוסיף מחול על הקודש ולא לימנע ממלאכה אחר שיגיע ויתנוצץ
יום השבת אלא צריך להכין עצמו בקדושת שבת ויצא כחתן לקראת כלה ויהיה יושב ומשמר עד שיגיע השבת
לעשותו פירוש לקיים מעשים הצריכין בו. עוד ירצה באומרו לעשות את השבת כי מה שמוסיף מחול על הקדש
יסכים ה' לקרותו שבת ונמצא זה האיש עושה שבת ממש כי שעות מיום ו' וגם שעות מיום א' שהם חול בני ישראל
עושים אותם שבת:

The wording may also allude to what we have learned in Yuma 81 that one must add from the week-day to the Sabbath, i.e. that we do not commence the Sabbath only at sundown but that we light candles, abstain from forbidden activities already some time prior to sundown in order to demonstrate how welcome the Sabbath is for us. This additional time demanded by the Rabbis based on this verse includes the exhortation to prepare for the Sabbath not after it has commenced but one bathes

himself, dresses himself etc all before sunset on Friday. Similarly one does not conclude the Sabbath the minute that three stars become visible in the sky, but one adds some minutes to demonstrate that one does not wish to get rid of the Sabbath as one would get rid of a burden, i.e. at the first possible opportunity. G-d expresses His willingness to also dignify the extra hours or minutes the Israelites add to the Sabbath of their own volition with the name 'Sabbath'.

עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (ב"ר פ"א) אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא לכלם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג אמר לה הרי ישראל וכו' ע"כ, הנה כי השבת חסר פרט א' מפרטי השלימות ותיקונו הוא על ידי שישמרוהו ישראל, והוא אומרו ושמרו בני ישראל את השבת, מה טעם לעשות את השבת לשון תיקון שבזה יתקן מעשהו של שבת ונמצא לו בן זוג:

The verse may also reflect a conversation between the Sabbath and G-d reported in Bereishis Rabba 11:8 according to which the Sabbath complained to G-d that whereas all the other days had been given a mate, only the Sabbath was left 'unattached' so to speak. G-d reassured the Sabbath by assigning Israel as its "mate". The meaning of the story is that at its inception that the Sabbath lacked a detail to make it complete. G-d provided this missing detail when He commanded the Jewish people to observe it, *laasos* then means to 'complete it'.

עוד ירצה שצריך לשמור את השבת לבל יהיה בו דבר חול בין ממנו בין מהזולת ולא יאמר אדם די לי במה שנשמור עצמו מחללו ואם יתחלל מהזולת מה בכך אלא צריך שיהיה שומר אותו לבל יתחלל כמו ששומר גנו ופרדסו ובכלל גדר זה שישתדל לשמור לבל יבא לידו דבר שוגג שיתחלל בו שבת על דרך אומרם ז"ל (שבת י"א א) לא יקרא לאור הנר וכל הסייגים והשמירות לבל יתחלל שבת אפילו במציאות שהוא פטור עליהם:

The words *veshomru bnei Yisrael es hashabbos* 'to carefully guard the Sabbath' also refer to the need to take care that no secular elements intrude into our Sabbath. A person must not think that it is not enough for him not to desecrate the Sabbath and that if someone else desecrates it that it is not his concern. It is our collective duty to be on guard to prevent *chilul Shabbos* by other Jews also. We take it for granted that one safeguards himself against possible thieves and posts guards in one's orchards etc. One must do no less to safeguard the Sabbath. Such measures designed to 'guard' the Sabbath include rabbinic ordinances to make it more difficult for us to desecrate the Sabbath through carelessness on our part. One of the best known examples is found in Shabbat 11 where reading on Friday night (with an oil lamp whose light could be adjusted) is forbidden so that one does not accidentally adjust the flame in order to be better able to read. Our Rabbis have surrounded the Sabbath with many such ordinances.

עוד ירצה לומר כי משונית שמירה זו מכל שאר שמירות המצוה כי שמירה זו נחשבת בגדר עשיה, והוא אומרו ושמרו וגו' לעשות הרי שלך לפניך שקורא לשמירה עשיה, ואולי כי הטעם הוא על פי דבריהם ז"ל שאמרו (קידושין ל"ט ב) ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה והעמידה בגמרא בבא עבירה לידו ולא עבר ע"כ, וכמו כן ביום המקודש אין לך באה עבירה לידו של מלאכות כזה כי בכל עת מזדמנים לפנינו מלאכות הרבה מהארבעים ותולדותיהם בפרטי המחובר ובפרטי הבישול ובפרטי מקח וממכר שהאדם רגיל בהם כל היום ומזדמנים באין מספר והוא נשמר מהם לזה יחשב להם כעושה מצוה:

The wording the Torah chose to describe observance of the Sabbath is designed to alert us to the totally unique nature of this 'observance'. This is the only negative commandment in the Torah whose observance is described as something **active**, i.e. 'לעשות את השבת'. It is possible the reason that something we learned in Kiddushin 39 where it is stated that if someone sits with his hands folded, totally inactive, he receives the reward due to someone who has fulfilled a positive commandment. The Talmud questions the logic of this statement and concludes that in the example quoted the person concerned was confronted with the opportunity and the temptation to violate a commandment and he resisted the temptation by remaining inactive. We may apply this rule to Sabbath observance as opportunities to violate the 39 basic work prohibitions of Sabbath are ever present and there is no lack of temptation to do so. Anyone who even passively refrains from exploiting such opportunities to sin is considered as having actively observed the Sabbath.

עוד ירצה להיות שקדם וצוה על שמירת השבת תבא הסברה לומר שכל השומר שבת הנה הוא נוטל שכר שבת, לזה צוה ה' ואמר ושמרו בני ישראל פירוש דוקא בני ישראל הם שישנם בשמירת שבת ולא שום אומה ולשון, ולזה לא אמר ושמרתם שאז יהיה נשמע שבא לצוות על השמירה והוא בא לשלול חוץ מבני ישראל שלא ישמרו שבת, והוא מאמרם ז"ל (סנהדרין נ"ח ב) גוי ששבת חייב מיתה שהרי מיעטם הכתוב ואזהרתם זו היא מיתתם:

עוד ירצה על זה הדרך ושמרו בני ישראל את השבת פירוש כשישמרו אפילו שבת אחת ולא דוקא אם ישמרו אלא גם אם יסכימו בדעתם לעשות מצות השבת, והוא אומרו לעשות את השבת מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו לדורותם, וכפי זה איש ישראל ששמר אפילו שבת אחת ומת אין מנכין לו משכר העולה לו אם היה שומר לדורות עולם (מכילתא):

The emphasis of the Torah speaking about the שבת (in the singular) leads one to conclude that the if they even only keep one Sabbath, and not only if they keep but even if they agree in their minds to perform the mitzvah of Shabbos, the verse treats it as if they have kept the Sabbath for all their generations. According to this, a Jew who kept even one Sabbath and then died will not be deprived of the reward of having kept many Sabbaths.

עוד ירצה לפי מה שהקדמנו בפסוק אך את שבתותי כי צוה ה' לחלל שבת בשביל פיקוח נפש כאן ביאר הכתוב כי לא נתמעט שבת בשמירה אלא בערך בני ישראל אבל בערך זולתם להחיות עכו"ם הגם שיהיה גר תושב ששומר

שבע מצות ונסתכן סכנת מות לא יחלל ישראל שבת בשבילו (רמב"ם הל' שבת פ"ב), והוא אומר ושמו בני ישראל לבל ימות מהם את השבת פירוש לצד אזהרת שבת אלא יחללוהו או על זה הדרך שבת וישראל לפניך זה לחלל וזה למות תשמור ישראל ויתחלל השבת אבל עממין לא והטעם לעשות את השבת פירוש כלום מה טעם אני מתיר לך לחלל שבת עליו הוא לעשות את השבת לדורותם חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה אבל עכו"ם שאינם בני שבת לא:

או ירצה על זה הדרך אימתי אמרתי לך לשמור איש ישראל אפילו בערך כבוד שבת דוקא לעשות פירוש באדם שישנו בגדר עמוד לעשות אבל מי שודאי לא יקום ולא יגיע לשבת לשומרו הגם שרפואות אלו יועילו לשעות או לימים לא יחלל עליו שבת:

עוד ירצה על פי דבריהם ז"ל (ר"ה ל"א א) שעולם הבא נקרא עולם שכולו שבת, ואמרו עוד (שמו"ר פכ"ה) שקול שבת כנגד כל התורה כולה, לזה אמר ושמו בני ישראל את השבת והטעם לעשות להם את השבת פירוש העולם המתכנה בשם שבת שיהיו בו לדורי דורות, והוא אומר לדורותם לשלול עולם הזה שאין האדם קיים בה לדורות, ברית עולם פירוש ברית כרותה לשומר שבת שינחל עולם עליון:

There is yet another dimension to what is recorded here. We are taught in Rosh Hashana 31 that the world to come is known as a world that is 'all Sabbath'. We are told in Shemos Rabba that the observance of the Sabbath is equal to the observance of all the other commandments in the Torah. The words ושמו בני ישראל את השבת reflect this thought. The reason this is so is because by observing the Sabbath, they create for themselves the word known as 'all Sabbath' i.e. the world to come. The Torah adds the word לדורותם so that we do not understand the reward for Sabbath observance as being experienced in this present world. It is ברית עולם, a covenant which assures our eternal existence in the world to come.

עוד יתבאר על פי דבריהם ז"ל (ביצה ט"ז א) שאמרו שביום שבת באה נשמה יתירה לישראל כרמז באומרו שבת וינפש, והוא סוד הנעלם שלא גלהו ה' לאומות כאומרם ז"ל (שם) נשמה יתירה לא אודעינהו, והעירתי בצפנו של דבר במה שהקשו בגמרא על הודעת שבת לאומות שאם לא אודעינהו לא לענשו עלה ואמרו שבת אודעינהו נשמה יתירה לא אודעינהו ע"כ, וקשה ולמה לא יבואו בטענה גם כן ויאמרו אם היה מודיעם נשמה יתירה היו מקבלין שבת ולא לענשו עליה, ונראה כי לזה נתחכמו רבותינו ז"ל ואמרו (שבת י' ב) מתנה טובה וכו' פירוש כי אין דבר זה אלא בגדר מתנה אשר נתרצה ה' לתת לעמו ואינה שכר שיבואו בטענה האומות כנזכר כי אין דרך לומר למה לא נתת לנו מתנה גם אנחנו, עוד תמצא כי כבר קבלו ישראל עליהם שמירת שבת קודם נתינת נשמה יתירה, ומעתה ענוש יענשו כל האומות על השבת ועינינו רואות, וענין נשמה זו היתירה רמזו מקומה רבותינו באומרם מתנה טובה בבית גנזי וידוע הוא מקום הנקרא גנזי המלך שהוא בחינת עולם עליון ונשמה זו מחצבה שם היא ולזה תקרא שבת כאומרם ושבת שמה כשם העולם שממנו היא שנקרא עולם שכולו שבת (ר"ה ל"א א) ועולם זה אין בו עצבון ועליו לא בא כדבריהם בו אלא עונג ושמה, ולזה צוה ה' להרחיק ביום שבת כל אותם בחינות החול המלאכה והעינוי כי באחת מהנה תגלע הנשמה משבת בקרב איש, ולזה תמצא שעיקר איסור אזהרת מלאכות שבת ביאר ה' שהם במחשבה כאומרם (ביצה י"ג א) מלאכת מחשבת אסרה תורה, ואפילו דבור של חול אסור (שבת ק"ג ב) דכתיב (ישעי"נ"ח) ממצוא חפצך ודבר דבר, והכל לצד תוספת נשמה העליונה לעשות לפניה כסדר עולם שבאה ממנו, והוא מה שצוה ה' באומרו ושמו בני ישראל את השבת פירוש נשמה הנקראת שבת ותכלית שמירה זו היא השגת עולם ששמו שבת, והוא אומר לעשות את השבת, ותדע כי מן הנמנע החלטי שישגי אדם עלות לעולם עליון זולת באמצעות השגת ענף ממנו בהיותו בעולם הזה, ולזה אם לא ישיגו ישראל בחינת נשמה זו אין בהם יכולת לעמוד בגדר עליון. והוא אומר לעשות את השבת פירוש שבאמצעותו תעשו לכם את השבת שתוכלו השג עמוד שם ולהתענג נפשים בגנזי עליון, ואמרו לדורותם כי שם יתקבצו כל דורות בני ישראל שהיא בחינת עולם הבא:

Another lesson resulting from our verse may be related to what we have learned in Beitzah 16 where we are told that we are equipped with an additional soul on the Sabbath as alluded to in the words וינפש that the rest resulted in an additional life force- soul. This is a profound secret. G-d did not reveal to the nations of the world. The Talmud states that every commandment that G-d gave to the Jewish people He gave them publicly, openly with the exception of the Sabbath. This is based on verse 17 on our chapter 'between me and the children of Israel it is a sign forever' ...

... The Sabbath is different from all other commandments inasmuch as it does not represent a demand made by G-d on man, but it is a gift granted by G-d to man. One does not receive a reward for accepting a gift...

... Remember that it is impossible for mortal man to attain a true likeness of the life that awaits him after death even if we do all in our power to observe the Sabbath on earth to the best of our ability. However, in order to attain that kind of life even after we die, we must first have attained a semblance of it by means of true Sabbath observance and all that it entails. The additional soul is our key to such attainment of serenity in the world to come when the time comes for us to leave this world.

עוד ירצה לשון דירה ולזה כתובה חסרה בלא וא"ו והם דברינו שירמזו אל מקום דירת הנשמות והוא עולם המקווה שכרת ה' ברית לתתו לנו, והוא אומר ברית עולם, ואולי שירמזו באומרו ברית עולם לתרי"ג מצות שחשבונו ברית עולה תרי"ב וכולם תלויים בשבת הרי תרי"ג, ולזה סמך תיבת ברית לעולם לומר כי על ידי שמירת שבת הוא מקיים כל תרי"ג מצות שהוא שקול כנגדם והנה עולמו:

ואומרו בני ובין בני ישראל פירוש אין זר אתנו בעולם הלז, ואולי שגם המלאכים לא ישבו במסיבתינו בעולם זה כי הוא למעלה מעולם המלאכים, ועל דרך אומרו (במדבר כ"ג כ"ג) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, ואז"ל (במד"ר פ"כ) שהמלאכים ישאלו לישראל הקרובים לאל מה פעל אל. עוד ירצה בני ובין בני ישראל יהיה סוד הדברים האמורים ולא ידעם אדם בעולם, והוא מאמרם ז"ל (ביצה ט"ז א) שאמרו נשמה יתירה לא אודעינהו כי אין חפץ לה' שידעו האומות סתרי אל חי, והוא אומרו (תהלים קמ"ז) חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ואז"ל (חגיגה י"ג ב) וכו'. ואומרו אות היא לעולם פירוש כיון שכל זה יהיה סוד לישראל ולא יגלו הדבר אם כן הבא לישאל על מצות היום מה היום מימים מה אות נעשה בו לעשות בו כל השינויים מה תהיה תשובתנו אליו, לזה אמר אות היא לעולם פירוש שיהיה נגלה לבאי עולם כי ששת ימים וגו' וביום השביעי שבת וגו' טעם זה יהיה נגלה לזולתינו ועם בני ישראל טעמים כמס עמם חתום באוצרות החיים:

זמירות לשבת – קה אכסוף לרבי אהרן מקרלין

השבת נעם הנשמות. והשביעי ענג הרוחות. ועדן הנפשות. להתעדן באהבתך ויראתך. שבת קודש נפשי חולת אהבתך. שבת קודש נפשות ישראל בצל כנפיך יחסיון. ירוין מדשן ביתך:

The Shabbos, pleasure of souls. The seventh day, delight of spirits and bliss of souls, to be blissful in loving You and in fearing You. Holy Shabbos, my soul is sick with love for you. Holy Shabbos, the souls of Israel find refuge in the protection of your wings, they are sated from the abundance of Your house.

נתיבות שלום ח"ב עמ' נ"ז

וזה שנכפל בזמר י' אכסוף "השבת נעם הנשמות והשביעי ענג הרוחות ועדן הנפשות" לרמוז ג"כ על ב' בחינות שבת. בחינה שביעי שייכת לרוח ונפש. וזה מתייחס לכללות הבריאה, כי רוח יש לגם לאומות העולם כמד"כ (איוב ל"ב) רוח היא באנוש, וכן נפש יש להם ג"כ. אבל נשמה שהיא חלק אלוך ממעל יש רק לישראל, וע"כ אמר במדויק השבת נעם הנשמות, היינו מדרגת שבת שניתנה לישראל רק אחרי שנהיה העם הנבחר ביצי"מ, היא נועם הנשמות, כי נועם השבת שייך רק לנשמות של ישראל.

תפילת עמידה לליל שבת

אתה קדשתי את יום השביעי לשמך. תכלית מעשה שמים וארץ. וברכתו מכל הימים. וקדשתו מכל הימים. וכן כתוב בתורתך:

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו. כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות:

You sanctified the seventh day for Your Name's sake, the conclusion of the creation of heaven and earth. Of all days, You blessed it; and of all seasons, You sanctified it – and so it is written in Your Torah.

Now the heavens and the earth were completed and all their host. And God completed on the seventh day His work that He did, and He abstained on the seventh day from all His work that He did. And God blessed the seventh day and He hallowed it, for thereon He abstained from all His work that God created to do.

תפילת עמידה ליום השבת

ישמח משה במתנת חלקו. כי עבד נאמן קראת לו. כליל תפארת בראשו נתת. בעמדו לפניך על הר סיני. ושני לחות אבנים הוריד בידו. וכתוב בהם שמירת שבת. וכן כתוב בתורתך: ושמרו בני ישראל את השבת. לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: בני ובין בני ישראל אות היא לעולם. כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. וביום השביעי שבת וינפש: ולא נתת ה' אלקינו לגויי הארצות. ולא הנחלתו מלבנו לעובדי פסילים. וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים. כי לישראל עמך נתתו באהבה. לזרע יעקב אשר בם בחרת: עם מקדשי שביעי. כלם ישבעו ויתענגו מטובך. ובשביעי רצית בו וקדשתו. חמדת ימים אותו קראת. וזכר למעשה בראשית:

Moses rejoiced in the gift of his portion: that You called him a faithful servant. A crown of splendour You placed on his head when he stood before You on Mount Sinai. He brought down two stone tablets in his hand, on which is inscribed the observance of the Sabbath. So it is written in your Torah:

And the Children of Israel shall keep the Sabbath, to make the Sabbath an eternal covenant for their generations. Between Me and the Children of Israel it is a sign forever that in six days Hashem made heaven and earth, and on the seventh day He rested and was refreshed.

You did not give it, Hashem, our G-d, to the nations of the lands, nor did You make it the inheritance, our King, of the worshipers of graven idols. And in its contentment the uncircumcised shall not abide – for to Israel, Your people, have You

given it in love, to the seed of Jacob, whom You have chosen. The people that sanctifies the Seventh – they will all be satisfied and delighted from Your goodness. And the Seventh – you found favour in it and sanctified it! 'Most coveted of days,' You called it, a remembrance of the act of creation.

נתיבות שלום שם

ונכללו הדברים במ"ש הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, כי אמנם על החלק של בחינת שביעי בכר נצטוו בכלל שאר המצוות, אך מלבד זאת שלח הקב"ה לישראל ביד משה להודיעם שעוד יש עבורם בבית גנזי מתנה טובה ושבת שמה. היינו חלק הפנימיות של ש"ק, והוא הנקרא שבת. שהיא אות האהבה והקשר בין קוב"ה לישראל. והוא בחינה מתנה בבית גנזי.

סדר קידוש לליל שבת

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָּנוּ. וְשַׁבֵּת קִדְּשׁוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ. וּפְרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. כִּי הוּא יוֹם תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קִדְּשׁ וְזָכַר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בְּחֶרֶת וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים וְשַׁבֵּת קִדְּשָׁתָּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָתָנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה ה' מִקְדִּישׁ הַשַּׁבָּת:

Blessed are You, Hashem, our G-d, King of the universe, who has sanctified us with His commandments, took pleasure in us, and with love and favour gave us His holy Sabbath as a heritage, a remembrance of creation. For that day is the prologue to the holy convocations, a memorial of the Exodus of Egypt. For us did You choose and us did You sanctify from all the nations. And Your holy Sabbath, with love and favour did You give us a heritage. Blessed are You, Hashem, Who sanctifies the Sabbath.

נתיבות שלום שם

והביאור בזה דהנה בקידוש נכללו ב' מדרגות הש"ק, הן בחי' שביעי, הן בחי' שבת. בויכולו נזכר רק לשון שביעי, ובברכת הקידוש רק השם שבת, כמו ושבת קדשו, מקדש השבת. כי בהתחילה מזכירים את הבחינה הכללית של שבת שהיא זכר למעשה בראשית אבל בברכה אקב"ו מיוחדת להודות להשי"ת על המתנה המיוחדת שהנחיל לנו ביחוד, דהיינו המדרגה של בחינת שבת. שהיא רק ביני ובין בני ישראל.